

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. Error Lutheranorum & Calvinistarum refellitur, & hominem in statu naturæ lapsæ gaudere libertate indifferentiæ, multipliciter ostenditur

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

155. Probatur primò ex illo Genes. i. *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*: quod SS. Patres ad libertatem indifferentiæ, quam homo à Deo in sua creatione accepit, communiter referunt: præsertim Tertullianus lib. 2. contra Marcionem cap. 5. ubi docet libertatem esse eximiam illam ac singularem perfectionem, secundum quam homo ad imaginem Dei conditus dicitur: *Liberum* (inquit) *& sui arbitrii & sue potestatis invenio hominem à Deo institutum; nullam magis imaginem & similitudinem Dei in illo animadvertens, quam ejusmodi status formam: neque enim facie & corporalibus lineis, tam variis in genere humano, ad uniformem Deum expressus est, sed in ea substantia quam ab ipso Deo traxit, id est anima ad formam Dei splendentis, & arbitrii sui libertate & potestate signatus est.*

Sic etiam Damascenus, quem refert Divus Thomas 1. p. qu. 93. art. 9. ait: *Hominem esse ad imaginem Dei, significat intellectualem, & arbitrio liberum, & per se potestativum.* Idem docet Irenæus libro 4. adversus hæreses cap. 9. dicens: *Homo rationalis, & secundum hoc similis Deo, liber in arbitrio factus, & sue potestatis.* Vel ut loquitur Tertullianus ubi supra cap. 6. *Tota libertas arbitrii in utramque partem concessa est illi, ut sui dominus constanter occurreret.* Item Bernardus lib. de gratia & libero arbitrio: *Hac* (inquit) *dignitatis prerogativa, rationalem singulariter creaturam Conditor insignivit, quod quemadmodum ipse sui juris erat, suæque ipsius voluntatis, non necessitatis erat, quod bonus erat: ita & illa quoque sui quodammodo juris in hac parte existeret: quatenus nisi sua voluntate aut mala fieret, & justè damnaretur, aut bona maneret, & merito salvaretur.*

Denique Marius Victor lib. 1. Deum ita loquentem inducit Genes. 1.

Nunc hominem faciamus, ait, qui regnet in orbe, Et sit imago Dei: similem decet esse creaturæ, Liber ad arbitrium fruatur qui mente creavit.

His addi possunt quicumque per imaginem Dei in homine intelligunt dominium ejus super reliquas creaturas: consequens enim est, ut qui habet aliorum dominium, & habeat multò magis & sui. *Quale enim erat* (addit Tertullianus ubi supra) *ut totius mundi possidens homo, non in primis animi sui possessione regnaret; aliorum dominus, sui famulus?* Et Novatianus lib. de Trinit. cap. 1. *Cum omnia* (inquit) *in servitutem illi dedisset, solum liberum esse voluit: nam & liber esse debuerat, ne incongruenter Dei imago serviret.*

154. Plures etiam pro nostra assertione suppetunt rationes, quas adducit D. Thomas 1. p. qu. 82. art. 2. & qu. 83. art. 1. lib. 2. contra Gentes cap. 48. qu. 22. de verit. ar. 6. & qu. 23. art. 4. & in 2. dist. 25. ar. 1. & 2. Sed præcipua & fundamentalis est illa quæ sumitur ex propria natura voluntatis, quæ cum sit potentia cæca, debet sequi per omnia ductum intellectus: atque adeò sicut iste in judicando de appetibilibus est indifferens, & taliter unumquodque apprehendit, ut ejus judicium non ligetur, neque ad unum determinetur; ita illa debet in appetendo similem servare indifferentiam, ita ut à nullo bono particulari & finito necessitari possit. Unde ait 1. p. qu. 82. art. 1. *Quia judicium rationis ad diversa se habet, & non est determinatum ad unum, necesse est quòd homo sit liberi arbitrii, ex hoc ipso quòd rationalis est.*

Tom. III.

A Confirmatur & magis illustratur hæc ratio. Natura intellectualis triplici gaudet universalitate & amplitudine, quæ carent naturæ rationis expertes. Prima est, universalitas in essendo, quatenus per formas apprehensas, & per species intelligibiles, potest fieri omnia, & recipere naturas & quidditates omnium rerum, non quidem in esse naturali & entitativo, sed in esse intelligibili & representativo, ut docetur in libris de anima. Ex hac universalitate oritur altera, nempe universalitas in judicando, quatenus potest in omnem faciem vertere objecta, & considerare illa ut sunt digna amore vel odio, & ut sibi necessaria vel utilia, aut nociva & inconvenientia. Et ex hac nascitur tertia, quæ est in appetendo, ratione cujus potest velle vel nolle, eligere vel non eligere quæcumque bona particularia, quæ non habent cum summo bono, seu cum bono ut sic (quod est objectum formale voluntatis) necessariam connexionem. Immaterialitas ergo est radix remota libertatis; universalitas verò & indifferentia judicij immaterialitatem consequitur, estque proxima libertatis radix: unde ex eo quòd voluntas humana sit appetitus rationalis, & reguletur per judicium rationis indifferens, rectè infert. S. Thomas eam gaudere libertate indifferentiæ, & non solum spontaneitatis: præsertim cum indifferentia principij in agendo sumatur ex forma per quam agit, quæ respectu appetitus est bonum apprehensum; quare sicut appetitus sequens apprehensionem & formam ad unum determinatam, operari debet cum simili determinatione; ita qui sequitur formam apprehensam, communem & indifferentem ad plura, debet operari cum indifferentia.

§. III.

Error Lutheranorum & Calvinistarum refellitur, & hominem in statu nature lapsæ gaudere libertate indifferentiæ, multipliciter ostenditur.

Dico secundò: Etiam in statu naturæ lapsæ hominem gaudere libertate indifferentiæ. 156.

Conclusio est certa de fide, & definita in Tridentino, locis citatis, & in Senonensi, celebrato Parisiis contra Lutherum, paulò ante Tridentinum anno 1528. in decretis fidei cap. 15. ubi sic dicitur: *Cum reliquerit Deus hominem in manu consilij sui, apposueritque coram eo ignem & aquam, bonum & malum, ut ad quodcumque voluerit porrigat manum suam: nec abs re beatus ille iudicetur, qui potuit transgredi & non est transgressus, facere mala & non fecit, quòd sub eo sit appetitus ejus, & dominetur illius: ac denique percurrenti Scripturam sacram, passim obvium sit, quòd liberum utramvis in partem hominis arbitrium asseveret, satis esse visum est sacro Provinciali Concilio, libertatis ejusmodi vires & metas exponere. Quibus verbis Concilium non solum libertatem indifferentiæ apertè statuit; sed etiam varia insinuat Scripturæ loca, quibus illa commendatur ac declaratur, & in quibus, ut ait Augustinus libro de gratia & libero arbitrio cap. 2. *apertissime videmus expressum liberum humanæ voluntatis arbitrium.**

Nec valet quòd aiunt Hæretici cum Calvino lib. 2. Instit. cap. 5. in his locis à Concilio allegatis sermonem esse de homine integro, qualis à Deo conditus fuit, sive de primo parente, qui

P

in statu innocentiae indifferentem ad utrumlibet potestatem habuit & exercuit; non autem de homine lapsa, qui unâ cum iustitia originali indifferentiam illam voluntatis amisit. Non valet, inquam, quia haec verba Ecclesiastici: *Si volueris mandata servare, conservabunt te, apposuit tibi ignem & aquam, &c.* manifestè dirigitur ad homines viventem, & non solum ad Adamum longè antea mortuum. Illa quoque: *Ante hominem vita & mors, bonum & malum; quod placuerit ei, dabitur illi*: non de unico Adamo vel Eva prolata sunt, in quorum optione non est amplius vita & mors, bonum & malum, sed generaliter de omnibus viventibus & ratione urentibus ante quos bonum & malum proponitur, intelligenda sunt. Item illud Josue ultimo: *Optio vobis datur, eligite hodie quod placet*, evidentissimè dicebatur Israelitis praesentibus, quos vir ille sanctus morti propinquus, ad retinendam fidem avitam, pietatemque erga Deum inducebat. Et illud Ecclesiastici 31. *Qui potuit transgredi, & non est transgressus, &c.* dicitur generaliter de iustis, Dei mandata servantibus. Denique cum dicitur Genes. 4. *Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius*, est ibi sermo de homine post lapsum Adami, nempe de Caino, non verò de primis parentibus.

158. Potest etiam probari conclusio ex SS. Patribus, qui passim libertatem indifferentiae in nobis agnoscunt, & variis encomiis celebrant. Eorum testimonia colligunt Controversista, praesertim Bellarminus lib. 3. de libero arbitrio cap. 5. Nobis sufficere pauca & illustriora producere. Primus occurrit Gregorius Nissenus, vel potius Nemesius ejus contemporaneus, qui lib. 7. de Philosophia cap. 1. & 2. libertatem arbitrio nostro concessam explicat per indifferentiam ad haec contradictoria: *ire & non ire; dare & non dare; concupiscere & non concupiscere; letari & non letari.* Similia habent Damascenus lib. 2. de fide cap. 25. & 26. Athanasius orat. contra idola, & Basilii in Psal. 61. ubi ut declarat hanc voluntatis nostrae libertatem & indifferentiam, eam comparat librae seu statera: *Cuiuslibet nostrum (inquit) intus statera quaedam est à conditore omnium apparatus, per quam rerum naturas possit appendere, bonumque à malo discernere.* Quam cogitationem antea Tertullianus expresserat lib. 2. contra Marcionem cap. 6. his verbis: *Quasi libripens emancipati à Deo boni libertas & potestas arbitrii.*

159. Favent etiam Patres Latini: nam Augustinus, ut eandem voluntatis nostrae indifferentiam explicet, comparat eam cardini versatili, qui modo versus Orientem, postea versus Occidentem vergit: sicut enim ait de libero arbitrio cap. 1. *Motus quo huc atque illuc voluntas convertitur, nisi esset voluntarius, atque in nostra potestatis potestate, neque laudandus, cum ad superiora; neque culpandus homo esset, cum ad inferiora detorquet quasi quendam cardinem voluntatis.* Item Hieronymus lib. 3. dialogi contra Pelag. *In nostra potestatis est potestate, inquit, vel peccare vel non peccare, & vel ad bonum vel ad malum extendere manum, ut liberum servetur arbitrium: ubi alludit ad illud Ecclesi. 15. Apposuit tibi ignem & aquam, ad quod volueris porrige manum tuam: manus enim in Scriptura significat arbitrium, libertatem, dominium, potestatem, & imperium; quia quae in manu vel sub manu habemus, eis pro arbitrio liberè uti possumus,*

et eisque dominamur. Sic liberi manumissis appellabatur, quod jam sui juris essent, & sub manu propria constituti. Et Abraham ad Saram de Agar ait: *Ecce ancilla in manu tua est, utere eam ut liber.* Demum D. Bernardus serm. 81. in cantica, hanc nostrae voluntatis indifferentiam & libertatem mirum in modum extollit, his verbis: *Arbitrii libertas est planè divinum quiddam praefulgens in anima, tanquam gemma in auro. Ex hac siquidem inest illi inter bonum & malum, nec non inter vitam & mortem, inter lucem & tenebras, & cognitio iudicij, & optio eligendi.*

Haec SS. Patrum testimonia disertissimè ad idem institutum Prudentij verbis concludemus è libro primo contra Symmachum.

-----Libertas laxior ipsi

Concessa est homini, formam cui sceleris vita, Atque voluntatis licitum est: seu tramite dextro Scandere, seu levo malis decurrere campo: Sumere seu requiem, seu continuare laborem, Seu parere Deo, sive in contraria verbi.

160. Probatur tertio conclusio: Homo, ut supra ostendimus, ad imaginem Dei dicitur conditus, quia libertate indifferentia fuit à Deo donatus: Sed imago Dei non est omnino deleta in nobis per peccatum originale, cum illa adhuc remaneat in demonibus & damnatis; ut eleganter docet D. Bernardus serm. 1. de Annunt. his verbis: *Ad imaginem & similitudinem Dei factus est homo, in imagine arbitrii libertatem, virtutes habens in similitudine: & similitudo quidem perit; verumtamen in imagine pertransit homo; imago siquidem in gehenna ipsa vni potest, non exuri, ardere, non deleri.* Quibus verbis imaginem Dei ab ejus similitudine distinguit, in eo quod imago attenditur penes naturalia, praecipue penes arbitrii libertatem, & ideo saltem in aliquo gradu remanet in demonibus; similitudo verò penes gratuita, quare in illis post peccatum nullo modo pertransit. Unde etiam libro de libero arbitrio cap. 1. ait: *Divina similitudinis summum locum tenent Angeli boni, nos infimum, Adam medium, diaboli nullum.* Ergo libertas indifferentiae non fuit in nobis totaliter deleta per peccatum originale.

161. Denique suaderi potest conclusio hac ratione: Homo in statu naturae lapsae meretur & demeretur, & elicit actiones moraliter bonas vel malas, & laude aut vituperio dignas, ut experientia constat: Sed ut actus nostri sint moraliter boni vel mali, meritorij vel demeritorij, & laude aut vituperio digni, requiritur libertas indifferentiae, ut articulo sequenti ostendemus: Ergo in statu naturae lapsae reperitur in homine libertas indifferentiae.

S. IV.

Solvuntur objectiones.

162. **C**ONTRA istam conclusionem & catholicam veritatem obijciunt Haeretici quaedam Augustini testimonia, quibus docere videtur nos per peccatum Adami liberum perdidisse arbitrium. Sic enim ait Epistola 107. ad Vitalem: *Libera arbitria ad diligendum Deum, primi peccati granditate perdidimus.* Et in Enchirid. cap. 30. *Libero arbitrio male utens homo, & se perdidit & ipsum.* Et libro de perfectione iustitiae cap. 4. *Victa vitio in quod cecidit voluntate, caruit libertate natura.*

Sed facile respondetur, Augustinum his locis